

Emri i Lëndës : Teoria e Gjuhësisë							
Kodi	Tipi	Semestri	Leksione (orë/javë)	Seminare (orë/javë)	Lab (orë/javë)	Kredite	ECTS
ELL 521	A	Vjeshtë	4.00	0.00	0.00	4.00	6.00
Lektori		Arti Omeri, PhD					
Asistenti		Fari Lacka, Msc					
Gjuha e kursit		Anglisht					
Niveli i lëndës		Master					
Përshkrimi		Kjo lëndë shërben si eksplorim i përmbajtjes thelbësore dhe dimensioneve të ndryshme brenda fushës së gjuhësisë. Gjatë 14 javëve, studentët do të nisin një udhëtim nëpër fushat kyçe të gjuhësisë, duke filluar nga analiza e gjuhës, e fjalës dhe strukturave leksikore e gramatikore, deri te eksplorimi i kuptimit, variacionit gjuhësor dhe ndërthurjes së gjuhësisë me teknologjinë. Studentët do të hulumtojnë gjuhësinë historike, leksikologjinë, semantikën, fonetikën, fonologjinë, morfologjinë, sintaksën, variacionet rajonale, variacionet sociale, sistemet e shkrimit dhe gjuhët evropiane. Lënda është e projektuar që të kultivojë njohuritë thelbësore të teorisë së gjuhësisë dhe aplikimeve praktike të saj, duke përgatitur studentët që të analizojnë në mënyrë kritike gjuhën në format e saj të larmishme. Duke theksuar themelet teorike dhe aplikimet reale, kjo lëndë synon të pajisë studentët me njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për një kuptim të nuancuar të gjuhës dhe kompleksitetit të saj.					
Objektivat		Kuptimi i Themeleve të Gjuhësisë: Demonstrim i njohurive të plota rreth zhvillimit historik dhe koncepteve themelore brenda fushës së gjuhësisë. Përvojë në Fonetikë dhe Fonologji: Analizimi i tingujve të fjalës (fonetikë) dhe kuptimi i modeleve organizative të tingujve në gjuhë (fonologji). Analiza Morfologjike: Analizimi i strukturës së fjalëve dhe kuptimi i proceseve morfologjike si afiksimi dhe derivimi. Kompetencë Sintaktike: Demonstrim i kompetencës në kuptimin dhe analizën e strukturës së fjalës, strukturave frazore dhe llojeve të ndryshme të fjalive. Eksplorimi Semantik: Eksplorimi i kompleksitetit të kuptimeve në gjuhë, duke përfshirë semantikën leksikore dhe marrëdhëniet semantike. Njohja e Gjuhësisë Historike: Njohja e principeve dhe metodave të gjuhësisë historike, duke përfshirë ndryshimin e gjuhës në kohë dhe rekonstrukcionin. Ndërgjegjësim Sociolinguistik: Fitimi i ndërgjegjësimit për variacionin e gjuhës nëpër grupe shoqërore, duke shqyrtuar dialektet dhe kuptuar ndikimin e faktorëve shoqërorë në gjuhë. Inkursion Psikolinguistik: Fitimi i njohurive rreth përpunimit të gjuhës në trurin e njeriut, aspekteve kognitive të gjuhës dhe mësimit të gjuhës. Kompetencë Pragmatike: Zhvillimi i kompetencës pragmatike përmes kuptimit të përdorimit të gjuhës në kontekst, përfshirë aktet e fjalës dhe implikimin bisedor. Aplikimi i Gjuhësisë Kompjuterike: Njohja e ndërthurjes së gjuhësisë dhe teknologjisë, duke shqyrtuar aplikimet në Përpunimin Natyral të Gjuhës (NLP). Aftësitë në Analizën e Bisedës: Zhvillimi i aftësive në analizimin e shkrimit dhe të folurit, kuptimi i strukturave bisedore dhe modeleve. Aplikimi i Gjuhësisë së Aplikuar: Zbatimi i njohurive gjuhësore në skenarët praktike, përfshirë metodat e mësimit të gjuhës, përkthimin dhe politikat gjuhësore. Angazhimi në Debatin e Gjuhësisë Bashkëkohore: Pjesëmarrja në diskutime rreth çështjeve bashkëkohore, debatat dhe zhvillimet e fundit në fushën e gjuhësisë. Sintezë dhe Integrim: Sintetizimi dhe integrimi i teorisë dhe principeve të ndryshme gjuhësore, tregimi i një kuptimi të përbashkët të gjuhësisë si një fushe studimi.					
Konceptet Kryesore		Themelet e Gjuhësisë, Fonetika dhe Fonologjia, Morfologjia, Sintaksa, Semantika, Gjuhësia Historike, Sociolinguistika, Psikolinguistika, Pragmatika, Gjuhësia Kompjuterike, Analiza e Bisedës, Gjuhësia e Aplikuar, Çështje Aktuale në Gjuhësi.					
Programi i Lëndës							
Java		Tema					

1	Hyrje në Gjuhësi Në leksionin e parë, studentët do të angazhohen në një eksplorim të plotë të themeleve historike dhe koncepteve kryesore brenda fushës së gjuhësisë. Kurrikula përfshin një pasqyrë të degëve të gjuhësisë dhe terminologjive themelore, me lexime themelore nga "Linguistics: An Introduction to Linguistic Theory" nga Victoria Fromkin, veçanërisht Kapitulli 1.
2	Çfarë është gjuha? Ky leksion përfshin përkufizime dhe trajtime të temave si, rëndësia/domethënia e gjuhës, përcaktimet e disa gjuhëtarëve se çfarë është gjuha, funksionet kryesore (kryesisht komunikimi), elementët kryesorë të saj (morfologjia, sintaksa, etj), kapitulli Kapitulli 1 nga Linguistics: An Introduction to Linguistic Theory" nga Victoria Fromkin dhe Kapitulli I nga Stuart C. Poole An Introduction to Linguistics)
3	Fjala dhe Lexis Leksioni trajton se ç'është fjala, leksemat, morfemat, përkufizime mbi to, prejardhjen e fjalëve, proceset kryesore të fjalëformimit (derivimi, zgjerimi semantik, fjalët e përbëra, fjalët e përngjitura, huazimet, kalket, etimologji popullore) (Chapter 2.1 -2.2 - Morphology the Structure of Words Victoria Fromkin, Chapter II, Stuart C. Poole)
4	Semantikë 1 Leksioni do të shqyrtojë dukuri të ndryshme (compositionality, entailment, krahasime ndërgjuhësore), përfshirë kuptimet e fjalëve, funksionet e një lekseme, shprehjet e ngurta dhe idiomat, homoniminë dhe poliseminë, pragmatikën dhe analizën e ligjëratës (Part III Semantics -Chapter 7 and 8, Victoria Fromkin, Chapter 2 -Stuart C. Poole An Introduction to Linguistics)
5	Fonetikë 1 Leksioni do të trajtojë shtjellimin e ideve të përgjithshme mbi tingujt, organet e të folurit, bashkëtingëlloret, emërtimin fonetik, zanoret dhe sekuencat e tingujve. Alfabeti fonetik ndërkombëtar (International Phonetic Alphabet - IPA), (Part IV-Phonetics and Phonology - Phonetics the sounds of language Victoria Fromkin) - Chapter 4 Phonetics- Stuart C. Poole)
6	Fonologji 1 Leksioni do të shtjellojë sistemet e tingujve të gjuhëve, fonemat, rregullat fonologjike, Fonologjinë e gjuhës angleze, fonologjinë e gjuhëve të tjera dhe tiparet mbisegmentale (Chapter 11 - Phonology I: Basic Principles and Methods - Victoria Fromkin, Chapter 5 Phonology- Stuart C. Poole).
7	Morfologji 1 Në këtë leksion, do të trajtohen ndërtimi i fjalëve, morfemat, derivimi dhe ndryshimet e fjalëve, produktiviteti, fjalëformimi dhe probleme të analizës morfologjike. (Sub-chapters 2.7 - 2.9 - Victoria Fromkin; Chapter 6 Morphology - Stuart C. Poole)
8	Provimi gjysmëfinal
9	Morfologji Leksioni do të trajtojë strukturën morfologjike të fjalës, variacionet, hierarkinë e strukturës së fjalëve, parashtesat dhe prapashtesat, problemet në analizën morfologjike etj; (Sub-chapters 2.3 -2.10 -Morphology the Structure of Words, Victoria Fromkin)
10	Semantikë 2 Leksioni trajton semantikën duke u fokusuar te përcaktimi kontekstual i vlerës semantike (scope, relative scope), te roli i përemrave në këtë pikëpamje (Semantics II, Chapters 9 and 10, Scope Victoria Fromkin)
11	Sintaksë 1 Leksioni shtjellon e krahason sintaksën karshi morfologjisë, klasat/kategoritë e fjalës, strukturën e komponentëve, me një vështrim të përgjithshëm mbi veprën e gjuhëtarit amerikan Noam Chomsky dhe format sintaktike (Chapters 3 Argument Structure and Phrase Structure and 4 Syntactic Dependencies, Victoria Fromkin)
12	Sintaksë 2 Leksioni do të vijojë me trajtimin sintaktik të formave foljore, një rasti studimi, Chapter 5 The Distribution of Verbal Forms: A Case Study dhe Chapter 6 Acquisition of words and sentence structure- Victoria Fromkin; Chapter 7 Syntax- Stuart C. Poole)
13	Fonologji Leksioni do të bazohet kryesisht te Phonology III, kapitujt 12, 13 and 14 nga Victoria Fromkin, dhe synon t'i prezantojë studentit Parimet dhe metodat bazë të fonologjisë, paraqitjet fonologjike dhe idenë se cila analizë, nga një numër i madh analizash të conceptueshme, jep modelin më të mirë të kompetencës fonologjike të folësve që i përkasin një gjuhe amtare. Si leksion shtesë, Kapitulli 10 Historical Linguistics nga Stuart C. Poole, ku trajtohet tema si, pse dhe kur ndryshon një gjuhë.
14	Fonetikë Leksioni trajton një temë shumë të rëndësishme, atë të të mësuarit fonetik dhe fonologjik nga një fëmijë, riprodhimin e tingujve në faza të ndryshme të jetës së një fëmije (Chapter 15 Victoria Fromkin). Nga Kapitujt 11 dhe 12 nga Stuart C. Poole do të ceken njohuri mbi familjet e gjuhëve të Evropës Perëndimore dhe sistemet e ndryshme të shkrimit.
15	Rishikim dhe Sintezë Ne javen e fundit te semestrit, parashikohet nje leksion qe ofron mundësinë për reflektim dhe sintezë. Studentët do të rikujtojnë konceptet kyçe, duke integruar teoritë e ndryshme gjuhësore në tekstet e autoreve Victoria Fromkin dhe Stuart C. Poole.

16	Provim Final
Parakushtet	Studenti duhet të frekuentojë lëndën në masën minimale prej 75%.
Literatura	• Fromkin Victoria. 2019. Linguistics : An Introduction to Linguistic Theory Repr ed. Malden Mass: Blackwell. • An Introduction to Linguistics Stuart C. Poole, Palgrave Macmillan, 1999
Referenca të tjera	• Schmit, Hans (2012), Linguistic theories, approaches and methods, in Martin Mideke, Timo Muller and Huber Zapf, eds., English and American Studies. Theory and Practice, Stuttgart-Weimar: Metzler, 371-394 • Stewart, T. W., & Vaillette, N. (2016). Language files: Materials for an introduction to language & linguistics (12th ed.). Ohio State University Press • Denham, K., & Lobeck, A. (2012). Linguistics for everyone: An introduction. Cengage Learning
Rezultatet e Lëndës dhe Kompetencat	
1	Përfundimi i Njohurive Themelore: Studentët do të tregojnë një kuptim të qëndrueshëm të zhvillimit historik dhe koncepteve themelore brenda fushës së gjuhësisë.
2	Kompetencë në Fonetikë dhe Fonologji: Studentët do të jenë të zotë të analizojnë tingujt e fjalës (fonetikë) të kuptojnë modelet organizative të tingujve në gjuhë (fonologji).
3	Aftësi Analize Morfologjike: Studentët do të jenë në gjendje të analizojnë strukturën e fjalëve dhe të aplikojnë njohuritë e tyre mbi proceset morfologjike, si afiksimi dhe derivimi.
4	Kompetencë Analize Sintaktike: Studentët do t'i tregojnë kompetencë në kuptimin dhe analizën e strukturës së fjalës, strukturave frazore dhe llojeve të ndryshme të fjalive.
5	Kuptim Semantik: Studentët do të kenë një zotërim të nuancuar të kuptimeve në gjuhë, duke përfshirë semantikën leksikore dhe marrëdhëniet semantike.
6	Aftësi në Gjuhësi Historike: Studentët do të kuptojnë dhe do të aplikojnë principet dhe metodat e gjuhësisë historike, duke përfshirë ndryshimin e gjuhës në kohë dhe rekonstruksin.
7	Ndërgjegjësim dhe Analizë Sociolinguistike: Studentët do të tregojnë ndërgjegjësim për variacionin e gjuhës në grupet shoqërore, do të analizojnë dialektet dhe do të kuptojnë ndikimin e faktorëve shoqërorë në gjuhë.
8	Njohuri në Psikolinguistikë: Studentët do të fitojnë njohuri rreth përpunimit të gjuhës në trurin e njeriut, aspekteve kognitive të gjuhës dhe mësimin të gjuhës.
9	Kompetencë Pragmatike: Studentët do të zhvillojnë një kompetencë pragmatike, duke kuptuar përdorimin e gjuhës në kontekst, përfshirë aktet e fjalës dhe implikimet bisedore.
10	Aplikimi i Gjuhësisë Kompjuterike: Studentët do të kuptojnë ndërthurjen e gjuhësisë dhe teknologjisë, duke eksploruar aplikimet në Përpunimin Natyral të Gjuhës (NLP).
11	Aftësi në Analizën e Bisedës: Studentët do të zhvillojnë aftësi në analizimin e shkrimit dhe të folurit, duke kuptuar strukturat dhe modelet bisedore.
12	Zbatim i Gjuhësisë: Studentët do të zbatojnë njohuritë gjuhësore në skenarët praktike, përfshirë metodat e mësimin të gjuhës, përkthimin dhe politikën gjuhësore.
13	Angazhimi në Debatet Gjuhësore Bashkëkohore: Studentët do të angazhohen aktivisht në diskutime rreth çështjeve bashkëkohore, debatet dhe zhvillimet e fundit në fushën e gjuhësisë.
14	Sintezë dhe Integrim i Teorive Gjuhësore: Studentët do të sintetizojnë dhe integrojnë teori të ndryshme gjuhësore dhe principe, duke treguar një kuptim të përbashkët dhe të përdorshëm të gjuhësisë si një fushë studimi.

Mënyra e Vlerësimit të Lëndës			
Notat e Ndërmjetme	Sasia	Përqindja	
Gjysmë finale	1	30	
Kuize	0	0	
Projekte	0	0	
Projekte semestrale	0	0	
Punë laborator	0	0	
Pjesëmarrja në mësim	1	10	
Kontributi i notave të ndërmjetme mbi vlerësimin final			40
Kontributi i provimit final mbi vlerësimin final			60
Total			100
Ngarkesa ECTS (Në Bazë të Ngarkesës së Studentit)			
Aktivitetet	Sasia	Kohëzgjatja (orë)	Ngarkesa Totale (orë)
Kohëzgjatja e kursit (Duke përfshirë edhe javën e provimeve : 16x Orët totale të kursit)	16	4	64
Orët e studimit jashtë klase (Parapërgatitje, Praktika etj)	14	5	70
Detyra	0	0	0
Gjysmë finale	1	8	8
Provimi final	1	8	8
Të tjera	0	0	0
Ngarkesa totale e orëve			150
Ngarkesa totale e orëve / 25 (orë)			6.00
ECTS			6.00